

بازار نفت اوپک

در مارس ۲۰۲۱

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت بررسی‌های اقتصادی

تهیه کننده: فروغ کریمی امیرکیاسر

ناظر: عاطفه قاسمیان

واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

فروردین ۱۴۰۰

از طریق ایمیل زیر می‌توانید پیشنهادات و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

چکیده

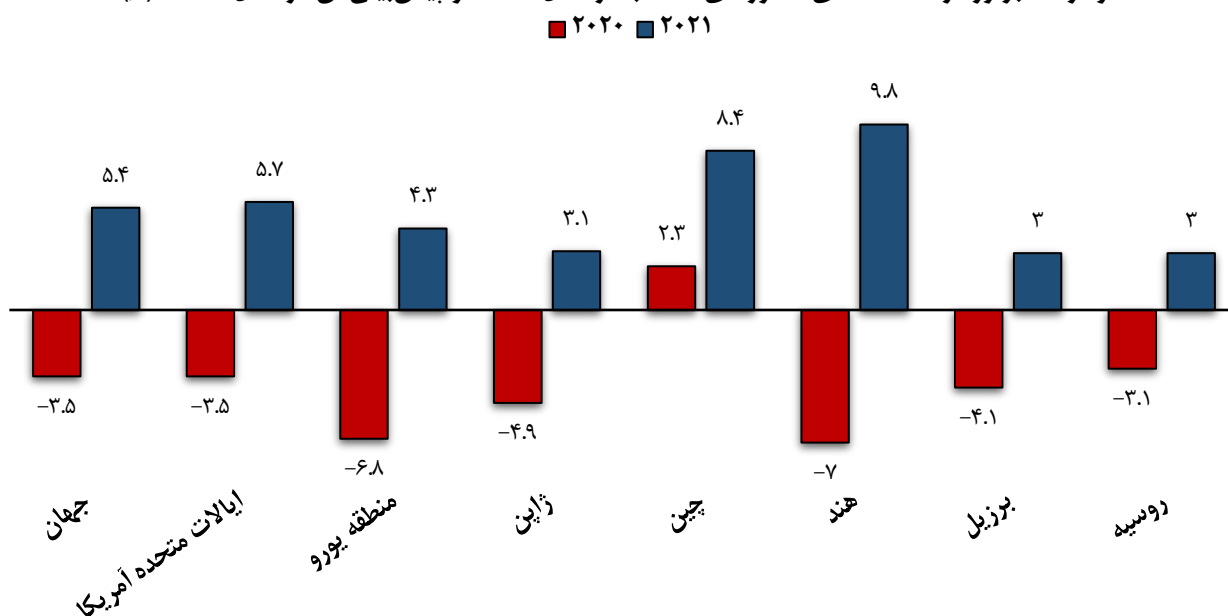
براساس آخرین گزارش اوپک (۱۳ آوریل ۲۰۲۱)، قیمت نفت خام برای پنجمین ماه پیاپی در ماه مارس ۲۰۲۱ با افزایش همراه بوده است. میانگین بهای سبد نفتی اوپک در ماه مارس با رشد ۵,۷ درصدی نسبت به ماه پیش افزایش یافته و به ۶۴,۵۶ دلار بر هر بشکه رسیده که پس از ژانویه ۲۰۲۰ (۶۵,۱ دلار بر هر بشکه) بالاترین سطح قیمتی تا کنون بوده است. با توجه به آمارها، میانگین تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ با افت ۹,۵ میلیون بشکه در روز نسبت به ۲۰۱۹، به ۹۰,۵ میلیون بشکه در روز رسیده است. انتظار می‌رود تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۱، حدود ۶ میلیون بشکه در روز نسبت به سال ۲۰۲۰ افزایش یابد و معادل ۹۶,۵ میلیون بشکه در روز رقم بخورد.

در سال ۲۰۲۰، تولید نفت خام اوپک، براساس منابع ثانویه، معادل ۲۵,۶ میلیون بشکه در روز بوده که نسبت به سال ۲۰۱۹ با افت ۱۲,۶ درصدی همراه بوده است. طی سه ماهه نخست سال ۲۰۲۱، تولید نفت اوپک حدود ۲۵,۱ میلیون بشکه در روز رقم خورده و به ترتیب عربستان سعودی، عراق، امارات متحده عربی، کویت و ایران بیشترین سهم از تولید این منطقه را به خود نسبت داده‌اند.

اقتصاد جهان

پس از آنکه برخی از اقتصادها در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ عملکردی بهتر از حد انتظار نشان دادند، برآورد رکود اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۰ با کمی کاهش همراه شده و معادل منفی ۳٫۵ درصد تخمین زده شده است. برای سال ۲۰۲۱ انتظار می‌رود اقدامات ایالات متحده آمریکا و بهبود پرشتاب در اقتصادهای آسیایی ادامه یابد که پیش‌بینی رشد اقتصادی جهان که معادل ۵٫۴ درصد است را تقویت می‌کند. با این حال، این پیش‌بینی با توجه به عدم قطعیت‌های موجود، از جمله شیوع انواع دیگر ویروس کووید-۱۹ و سرعت واکسیناسیون، همچنان محدود است. بعلاوه، سطح بدهی دولت در بسیاری از مناطق، فشارهای تورمی و پاسخ‌های بانک مرکزی به بحران، عوامل کلیدی برای بررسی هستند. پس از افت ۳٫۵ درصدی اقتصاد در سال ۲۰۲۰، انتظار می‌رود رشد اقتصادی ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۲۱ به ۵٫۷ درصد برسد. پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی برای منطقه یورو در سال ۲۰۲۱ در سطح ۴٫۳ درصد باقی مانده که در ادامه افت ۶٫۸ درصدی در سال ۲۰۲۰ است. رشد تولید ناخالص داخلی ژاپن نیز برای سال ۲۰۲۱ در سطح ۳٫۱ درصد برآورد شده که پس از یک انقباض ۴٫۹ درصدی در سال ۲۰۲۰ بوده است. در چین در ادامه رشد اقتصادی ۲٫۳ درصدی در سال ۲۰۲۰، پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۱ معادل ۸٫۴ درصد رقم بخورد. همچنین، پیش‌بینی رشد اقتصادی هند در سال ۲۰۲۱، در مقایسه با رشد منفی ۷ درصدی در سال ۲۰۲۰، به ۹٫۸ درصد اصلاح می‌شود. پیش‌بینی رشد اقتصادی برزیل در نرخ ۳ درصد بدون تغییر باقی مانده است و برآوردهای دولت نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۰ اقتصاد این کشور ۴٫۱ درصد کوچکتر شده است. در سال ۲۰۲۰ رشد اقتصادی روسیه نیز منفی ۳٫۱ درصد بوده که در سال ۲۰۲۱ معادل ۳ درصد پیش‌بینی می‌شود.

نمودار ۱- برآورد رشد اقتصادی کشورهای منتخب در سال ۲۰۲۰ و پیش‌بینی آن در سال ۲۰۲۱ (%)

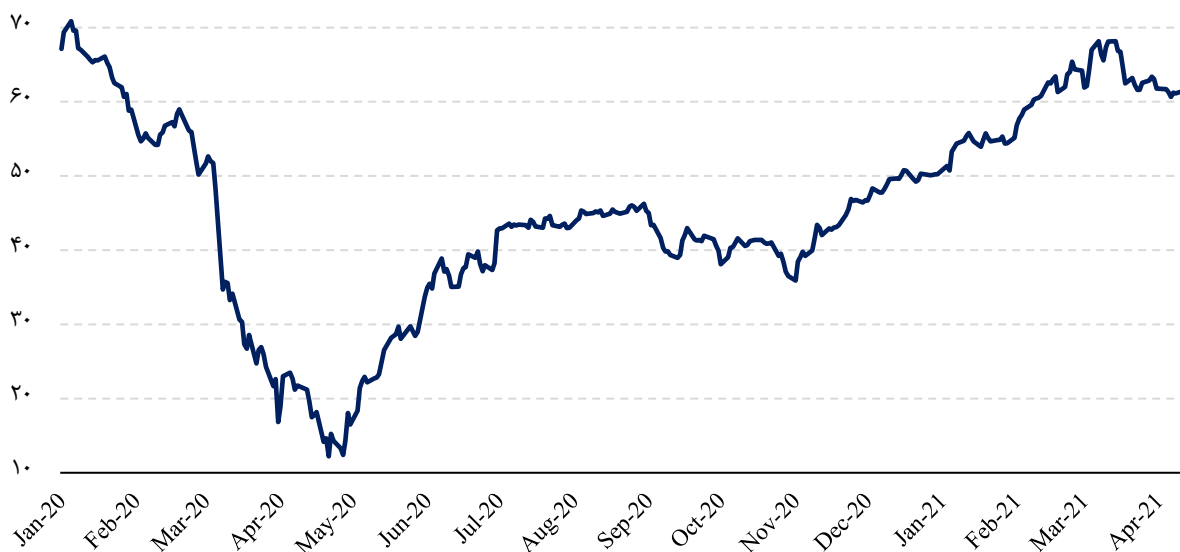

منبع: اوپک

قیمت نفت

قیمت‌های نقطه‌ای نفت خام برای پنجمین ماه پیاپی در ماه مارس ۲۰۲۱ با افزایش همراه بوده است. میانگین بهای سبد نفتی اوپک در ماه مارس به طور متوسط ۳,۵۱ دلار (رشد ۵,۷ درصدی) نسبت به ماه پیش افزایش یافته و به ۶۴,۵۶ دلار بر هر بشکه رسیده که پس از ژانویه ۲۰۲۰ (۶۵,۱ دلار بر هر بشکه) این بالاترین سطح قیمتی تا کنون است. از ژانویه ۲۰۲۰ روند قیمت سبد نفتی اوپک رو به کاهش گذاشت و در ماه مه ۲۰۲۰ به پایین‌ترین سطح خود (۲۵,۱۷ دلار بر هر بشکه) رسید؛ با این وجود، پس از آن، قیمت نفت اوپک روند افزایشی را طی کرد و در ماه مارس ۲۰۲۱ به سطحی تقریباً برابر با ژانویه ۲۰۲۰ رسید.

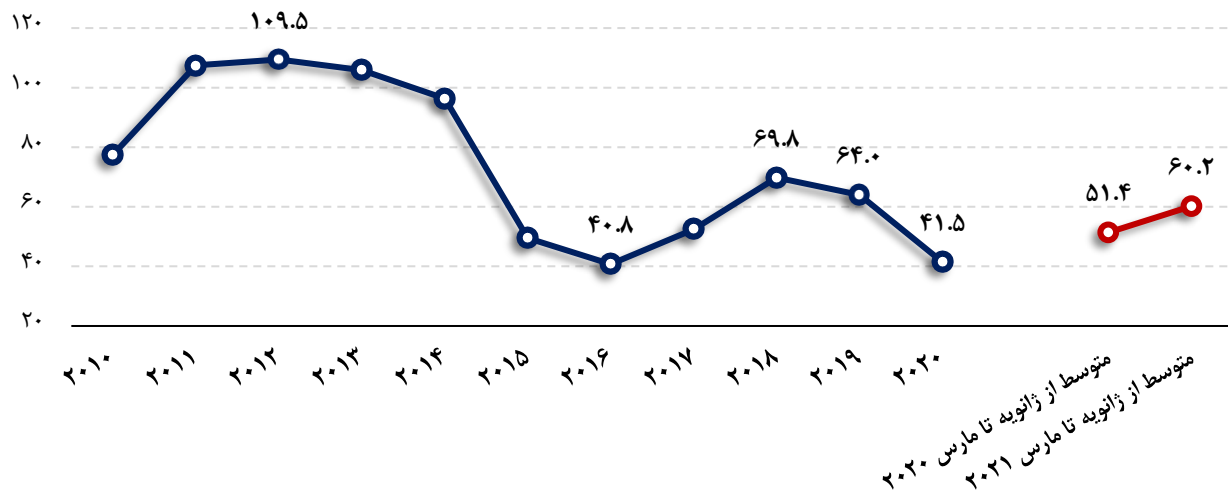
نمودار ۲- روند روزانه قیمت نفت از ابتدای سال ۲۰۲۰ تا ۱۳ آوریل ۲۰۲۱

منبع: اوپک

روند سالانه قیمت سبد نفتی اوپک از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ در نمودار ۳ نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود، قیمت نفت اوپک از حدود ۱۱۰ دلار بر هر بشکه در سال ۲۰۱۲، به حدود ۴۱ دلار در سال ۲۰۱۶ رسید. پس از آن قیمت نفت اوپک کمی افزایش یافت و در سال ۲۰۱۸ به حدود ۷۰ دلار بر هر بشکه رسید، در ادامه، در سال ۲۰۱۹ با کمی کاهش معادل ۶۴ دلار رقم خورد و در سال ۲۰۲۰ با شیوع گسترده کووید-۱۹، قیمت این سبد نفتی به ۴۱,۵ دلار بر هر بشکه رسید که تقریباً هم‌سطح قیمت آن در سال ۲۰۱۶ بوده است. در سه ماه نخست ۲۰۲۱ نیز قیمت سبد نفتی اوپک با افزایش ۸,۸۲ دلار یا رشد ۱۷,۲ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته به طور متوسط معادل ۶۰,۲۲ دلار بر هر بشکه رقم خورده است.

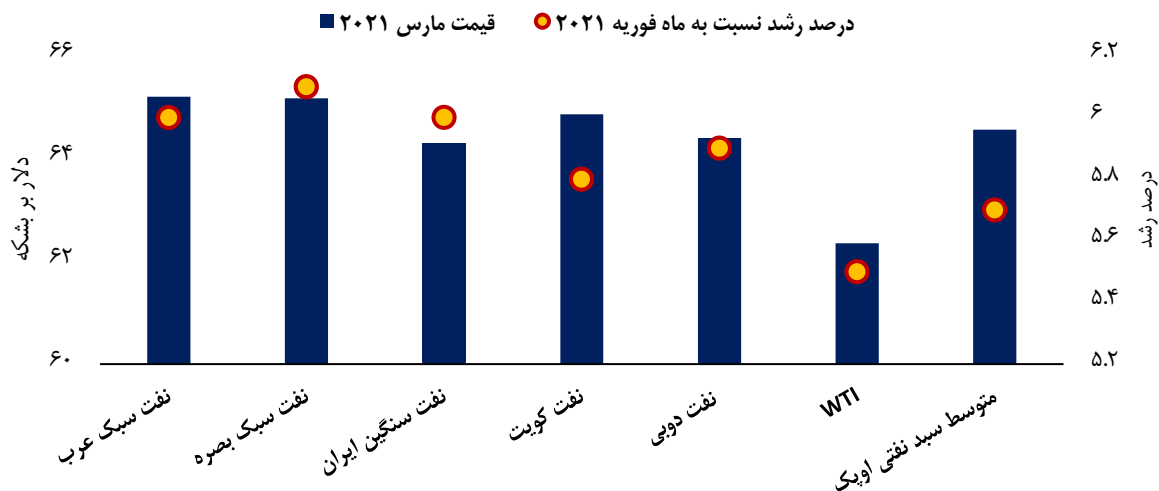
نمودار ۳- روند میانگین بهای نفت سبد اوپک (دلار در هر بشکه) - از سال ۲۰۱۰ تا فصل نخست ۲۰۲۱

منبع: اوپک

نمودار ۴ قیمت نفت سنگین ایران را با برخی از نفت خام‌های دیگر در مارس ۲۰۲۱ مقایسه می‌کند. در مارس ۲۰۲۱، قیمت نفت سنگین ایران معادل ۶۴,۳ دلار بر هر بشکه رقم خورده که نسبت به متوسط سبد نفتی اوپک حدود ۰,۲۶ دلار کمتر بوده است. قیمت نفت سنگین ایران در این ماه نسبت به ماه پیش از آن (فوریه ۲۰۲۱) با رشد حدود ۶ درصدی همراه بوده است. طی این ماه، قیمت نفت سبک عرب، نفت سبک بصره و نفت دویی به ترتیب ۶۵,۲ دلار، ۶۵,۱۷ دلار و ۶۴,۴ دلار بر هر بشکه بوده که به ترتیب با رشدهای ۶ درصد، ۶,۱ درصد و افت ۰,۱۶ درصد نسبت به فوریه همراه بوده است.

نمودار ۴- مقایسه قیمت نفت سنگین ایران با برخی از نفت خام‌های دیگر

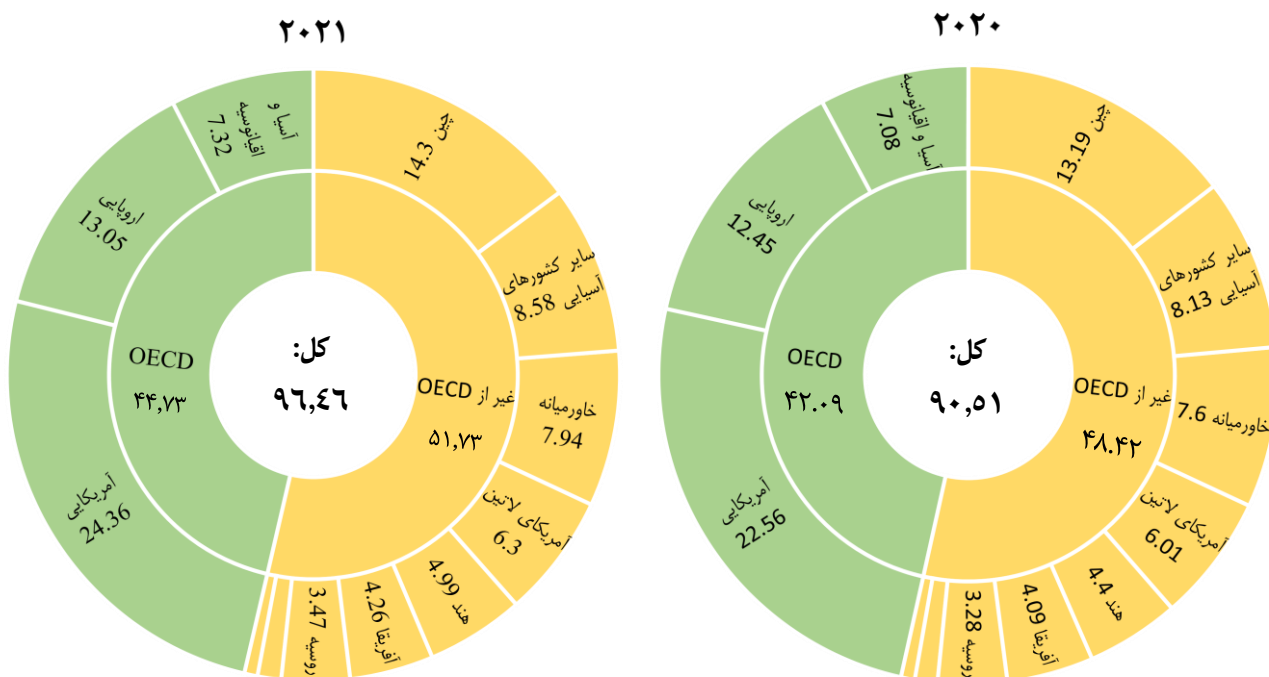
منبع: اوپک

تقاضای نفت

کاهش تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ معادل ۹,۵ میلیون بشکه در روز برآورد شده است. میانگین کل تقاضای جهانی نفت به طور متوسط ۹۰,۵ میلیون بشکه در روز تخمین زده شده است. در اقتصادهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) با توجه به روند رو به بهبودی که در فصل چهارم سال ۲۰۲۰ اتفاق افتاد، پیش‌بینی می‌شود افت تقاضا برای نفت نسبت به آنچه انتظار می‌رفت کمتر باشد. طبق برآوردها، تقاضای نفت در این منطقه در سال ۲۰۲۰ حدود ۵,۶ میلیون بشکه در روز نسبت به سال ۲۰۱۹ کاهش داشته و حدود ۴۲,۱ میلیون بشکه در روز رقم خورده است. کاهش‌های کمتر از حد انتظار در کشورهای آمریکایی و اروپایی عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، به همراه تقاضای منابع سوخت سالم‌تر برای بخش پتروشیمی از عوامل بازنگری در برآورد افت تقاضا در این منطقه بوده‌اند (نمودار ۵).

در کشورهای غیر از سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، افت تقاضا در سال ۲۰۲۰ حدود ۳,۹ میلیون بشکه در روز برآورد شده است. آخرین داده‌های موجود برای چین نشان می‌دهد تقاضا در این کشور نسبت به آنچه پیش‌بینی می‌شد بهتر بوده است. در سال ۲۰۲۱، انتظار می‌رود رشد تقاضای نفت در جهان حدود ۶ میلیون بشکه در روز باشد و به سطح ۹۶,۵ میلیون بشکه در روز برسد.

نمودار ۵- برآورد و پیش‌بینی تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به تفکیک کشورهای OECD و غیر از OECD (میلیون بشکه در روز)

منبع: اوپک

پیش‌بینی می‌شود با بهبود فعالیت‌های اقتصادی در سطح جهانی و بهبود نرخ بیکاری در ایالات متحده آمریکا، فروش بنزین در سال ۲۰۲۱ بالاترین سود سالانه را کسب کند. انتظار می‌رود گازوئیل نیز پس از بنزین بیشترین رشد را در فروش تجربه کند. همچنین، تقطیرهای سبک تا حد بالایی با تقاضای بالای پتروشیمی در کشورهایی مانند چین، ایالات متحده آمریکا و هند همراه خواهد بود.

بین مناطق، انتظار می‌رود کشورهای آمریکایی OECD، با احیای تقاضای سوخت حمل و نقل، عامل کلیدی رشد تقاضای نفت در جهان باشند. پیش‌بینی می‌شود در مناطق غیر از OECD، سوخت‌های حمل و نقل صنعتی به همراه مواد اولیه پتروشیمی، عامل رشد تقاضا باشند که در چین و هند متمرکز خواهد بود.

طی سال ۲۰۲۱ با توجه به تحولات مربوط به کووید-۱۹ و سرعت رسیدن به اهداف ایمنی گله‌ای، ریسک‌ها همچنان بالا خواهد بود. تحولات مربوط به بازار کار، تاثیر ساختاری همه‌گیری بر تقاضا، سیاست‌های جدید انرژی و تاثیر اقدامات محرک مالی و پولی در مقیاس بزرگ، عواملی هستند که در کوتاه‌مدت تاثیر بیشتری بر تقاضای نفت خواهند داشت.

عرضه جهانی نفت

طبق برآوردها، تولید میعانات^۱ کشورهای غیر از اوپک در سال ۲۰۲۰ حدود ۲,۵۲ میلیون بشکه در روز کاهش داشته و به طور متوسط معادل ۶۲,۸۹ میلیون بشکه در روز رقم خورده است. برآورد می‌شود میزان تولید نفت خام و میعانات گازی ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۲۰ با کاهش ۰,۹۴ میلیون بشکه در روز نسبت به سال قبل، به طور متوسط به معادل ۱۱,۳ میلیون بشکه در روز رسیده باشد؛ در عین حال، تولید میعانات با کاهش ۰,۸ میلیون بشکه در روز نسبت به سال قبل، به طور متوسط معادل ۱۷,۶۲ میلیون بشکه در روز برآورد شده است.

عرضه نفت در روسیه با کاهش یک میلیون بشکه در روز به ۱۰,۵۹ میلیون بشکه در روز رسیده است. بعلاوه، تولید نفت در کانادا، کلمبیا، قزاقستان، مالزی، انگلستان و آذربایجان کاهش یافته؛ این در حالی است که عرضه نفت در نروژ، برزیل، چین و گویان با افزایش همراه بوده است.

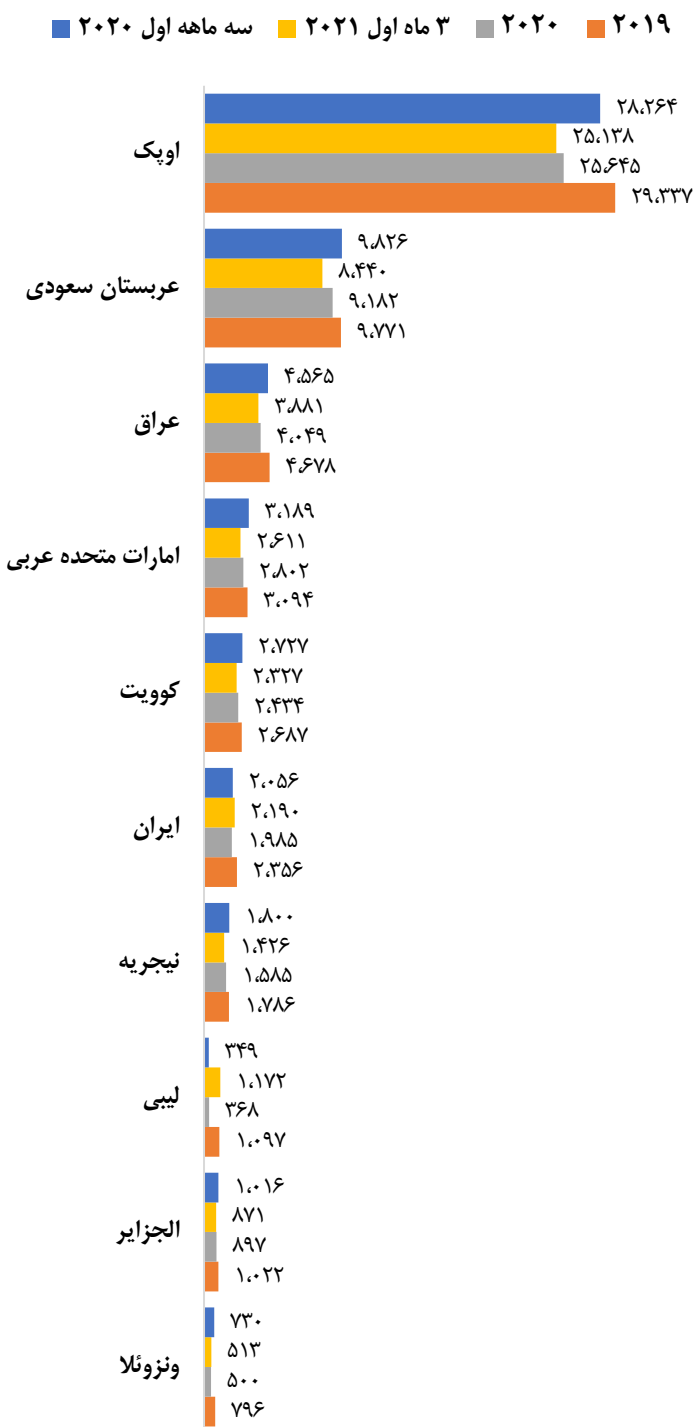
عرضه میعانات کشورهای غیر اوپک در سال ۲۰۲۱ نیز به طور متوسط ۶۳,۸۳ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی می‌شود و انتظار می‌رود با رشد ۰,۹۳ میلیون بشکه در روز نسبت به سال ۲۰۲۰ همراه باشد. سقوط قیمت نفت ناشی از همه‌گیری در سال ۲۰۲۰ باعث شد سرمایه‌گذاران از صنعت شیل دور شوند و شرکت‌ها را مجبور به فروش دارایی و ادغام برای بقا کرد.

تولید نفت خام اوپک

براساس منابع ثانویه، تولید نفت خام در کل کشورهای اوپک در سه ماهه ۲۰۲۱ حدود ۲۵ میلیون و ۱۳۸ هزار بشکه در روز بوده که نسبت به متوسط سه ماهه ۲۰۲۰ و متوسط سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ در سطح پایین‌تری قرار دارد. در میان کشورهای

¹ liquids production

نمودار ۶- تولید نفت خام برخی از اعضای اوپک براساس منابع ثانویه (هزار بشکه در روز)

منبع: اوپک

عضو اوپک، به غیر از ایران و لیبی، در سایر کشورها، متوسط تولید روزانه نفت خام در سه ماه نخست ۲۰۲۱ نسبت به سه ماهه سال ۲۰۲۰ با کاهش همراه بوده است.

طی سه ماه منتهی به مارس ۲۰۲۱، ایران به طور متوسط ۲ میلیون و ۱۹۰ هزار بشکه نفت خام در روز تولید کرده است. این میزان تولید در سه ماهه سال ۲۰۲۰ حدود ۲ میلیون و ۵۶ هزار بشکه بوده و در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به ترتیب حدود تولید ۲,۴ میلیون بشکه در روز و ۲ میلیون بشکه در روز را رقم زده است (نمودار ۶).

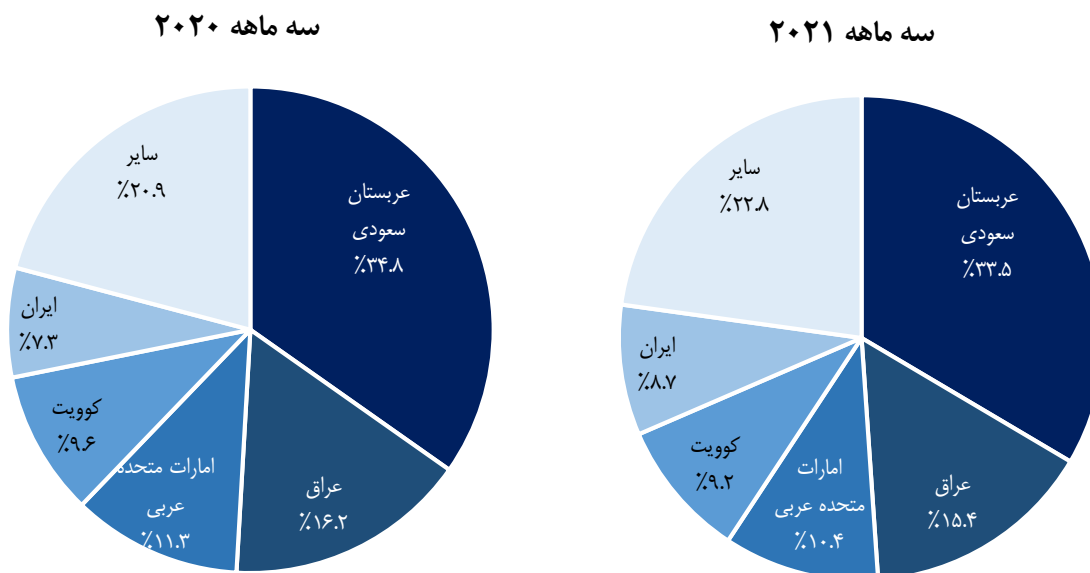
در عربستان سعودی، به عنوان بزرگترین تولید کننده نفت خام اوپک، متوسط تولید روزانه نفت خام طی سه ماهه ۲۰۲۱ معادل ۸ میلیون و ۴۴۰ هزار بشکه بوده که نسبت به سطح ۹ میلیون و ۸۲۶ هزار بشکه آن در سه ماهه ۲۰۲۰ کمی پایین‌تر است.

طبق منابع ثانویه، تولید نفت خام ۱۳ کشور عضو اوپک در ماه مارس ۲۰۲۱، به طور متوسط ۲۵,۰۴ میلیون بشکه در روز ثبت شده است. طی این ماه، تولید نفت خام در ایران، آنگولا، لیبی و عراق با افزایش نسبت به ماه قبل همراه بوده، این در حالی است که در عربستان سعودی کاهش یافته است.

بزرگترین تولیدکننده نفتی در اوپک عربستان سعودی است که سهم آن از کل تولید نفت اوپک در سه ماهه ۲۰۲۰ حدود ۳۴,۸ درصد

بوده و در سه ماهه ۲۰۲۱ به حدود ۳۳,۵ درصد کاهش یافته است. طی این مدت، سهم ایران از تولید نفت اوپک افزایشی را تجربه کرده و از ۷,۳ درصد در سه ماهه ۲۰۲۰ به ۸,۷ درصد در مارس رسیده است (نمودار ۷).

نمودار ۷- سهم تولید کنندگان عمده نفتی اوپک از کل در ماه مارس و فوریه ۲۰۲۱

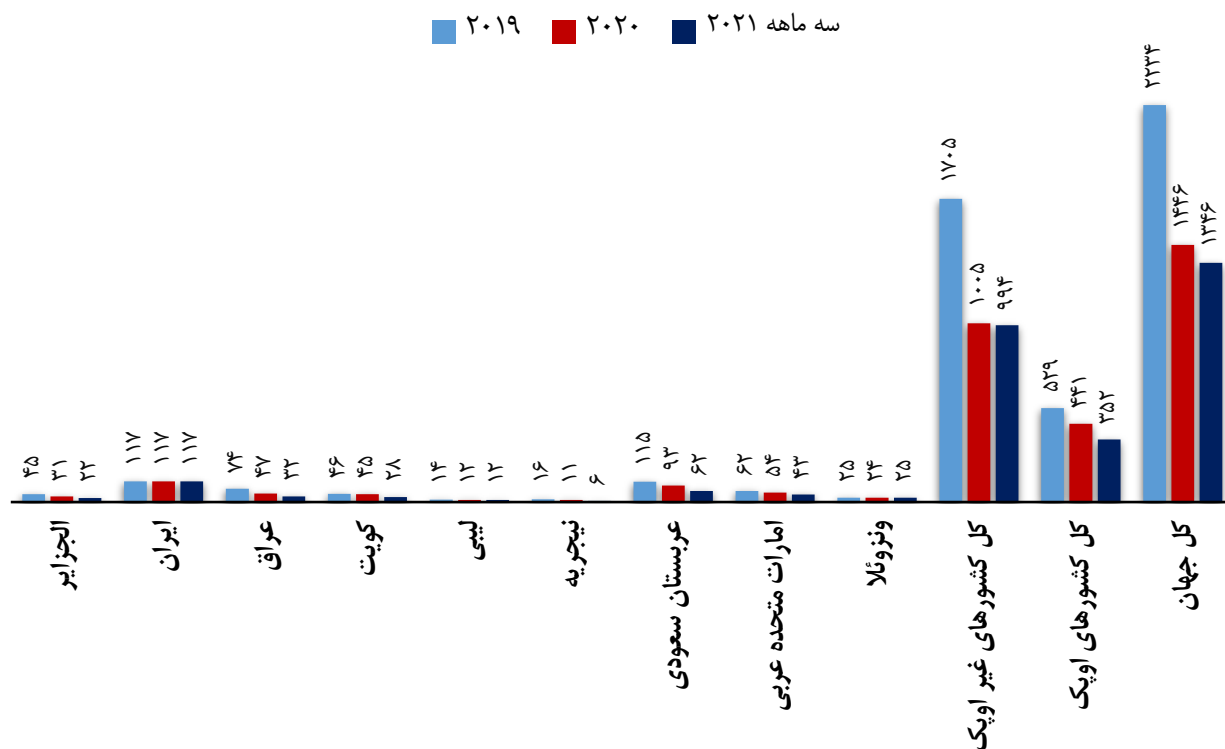
منبع: اوپک

حلقه چاه‌های نفتی

براساس آمارهای اوپک، در سال ۲۰۲۰ تعداد حلقه چاه‌های نفتی جهان یک هزار و ۴۴۶ حلقه بوده که از این میزان، حدود ۳۰ درصد آن مربوط به کشورهای عضو اوپک و حدود ۷۰ درصد آن به کشورهای غیر از اوپک اختصاص داشته است. در سال ۲۰۲۰، تعداد چاه‌های نفتی جهان نسبت به سال ۲۰۱۹ با کاهش ۳۵ درصدی همراه بوده است؛ این کاهش برای کشورهای عضو اوپک ۱۶,۶ درصد و برای کشورهای غیر از اوپک ۴۱ درصد بوده است. طی سه ماهه ۲۰۲۱ نیز تعداد چاه‌های نفتی جهان ۱۳۴۶ مورد بوده که حدود ۷۴ درصد آن مربوط به کشورهای غیر از اوپک و حدود ۲۶ درصد آن به کشورهای عضو اوپک اختصاص داشته است (نمودار ۸).

در بین کشورهای عضو اوپک، بیشترین تعداد چاه‌های نفتی در سه ماهه ۲۰۲۱، مربوط به ایران (۱۱۷ مورد) بوده که طی دو سال اخیر تغییری نیز نداشته است. پس از آن عربستان با تعداد ۶۲ چاه نفتی در جایگاه دوم در بین کشورهای اوپک قرار دارد. تعداد چاه‌های نفتی در عربستان طی دو سال اخیر کاهش قابل توجهی داشته است: در سال ۲۰۱۹ تعداد چاه‌های نفتی عربستان معادل ۱۱۵ مورد و در سال ۲۰۲۰ معادل ۹۳ مورد بوده است.

نمودار ۸- تعداد چاه‌های نفت خام در ایران و برخی کشورهای منتخب عضو اوپک

*آمار مربوط به ایران تخمین زده شده است.

منبع: اوپک